

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Úřad vlády ČR**, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1, proti rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády ČR ze dne 29. 12. 2021, čj. 44556/2021-UVCR-6, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 7. 2022, čj. 8 A 32/2022-14,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce (stěžovatel) se před městským soudem domáhal zrušení rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení advokáta. Městský soud tuto žádost zamítl, neboť stěžovatel řádně neobjasnil a nedoložil své majetkové poměry.

[2] Stěžovatel podal proti usnesení městského soudu kasační stížnost; i v ní požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta. Důvody kasační stížnosti stěžovatel popsal v podání doručeném městskému soudu dne 15. 8. 2022. Jeho příjmy představuje starobní důchod ve výši 5 000 Kč a sociální dávka ve výši 1 200 Kč, výdaje potom tvoří záloha za energie ve výši 4 200 Kč. Na obživu tak stěžovateli měsíčně zbývá 2 000 Kč. Nemá tedy dostatečné prostředky na zaplacení soudního poplatku a městský soud pochybil, pokud jej neosvobodil.

[3] NSS připomíná, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí správního soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Usnesení, jímž městský soud zamítl návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, nepochybně je takovým procesním rozhodnutím. Stěžovatele tedy netíží poplatková povinnost.

[4] Obdobné závěry platí podle rozšířeného senátu i pro povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Jinými slovy, stěžovatel nemusí být v tomto řízení zastoupen. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se soud dále zabýval jeho žádostí o ustanovení advokáta.

[5] Pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje zákon (§ 35 odst. 10 s. ř. s.) současné splnění dvou podmínek – jednak nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, jednak nezbytnou potřebu ochrany práv účastníka řízení. Soud proto zkoumal, zda u stěžovatele existuje nezbytná potřeba ochrany jeho práv. Po předběžném zhodnocení kasační stížnosti a obsahu spisu městského soudu dospěl k závěru, že tu taková potřeba není. Kasační stížnost, i když je blanketní, je totiž třeba číst spolu s podáním ze dne 15. 8. 2022. Z něj jsou dobře patrné důvody, proč stěžovatel považuje napadené usnesení městského soudu za nezákonné. Protože není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení advokáta, soud stěžovateli advokáta neustanovil a dále se věnoval věcnému přezkumu usnesení městského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012-12).

[8] Účastník řízení, který chce být kvůli nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození sám aktivně požádat soud, ale zejména musí svá tvrzení doložit. Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu městského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele. Stěžovatel však tento formulář nevyplnil úplně. Zejména neuvedl ani nijak nedoložil, jaké jsou jeho výdaje. Sdělil, že jeho příjmy tvoří starobní důchod ve výši 4 500 Kč; o výši výdajů uvedl jen to, že se musí „*vejít do starobního důchodu*“.

[9] V kasačním řízení stěžovatel sice sděluje konkrétní částky na příjmové i výdajové straně, ale ani tato tvrzení ničím nedokládá. Navíc uvádí jiné příjmy než v řízení před

pokračování

městským soudem. Jeho tvrzení se tedy nejeví jako věrohodná, a především nemohou zpochybnit závěry městského soudu. Stěžovatel totiž mohl a měl řádně vyplnit formulář už v řízení o žalobě; kasační stížnost nemá sloužit k tomu, aby účastník dodával to, co dříve nesdělil. Městský soud posoudil stěžovatelovu žádost podle dostupných informací a současně nebyl povinen vyhledávat další informace za stěžovatele.

[10] NSS z úřední činnosti ví, že byl stěžovatel zčásti osvobozen od soudních poplatků v jiném řízení o kasační stížnosti (usnesením ze dne 15. 9. 2021, čj. 10 As 309/2021-17) i v řízení o žalobě, které mu předcházelo. Upozorňuje však na to, že soud hodnotí nárok na osvobození vždy individuálně. Stěžovatel v tomto řízení o žalobě – na rozdíl od onoho řízení předchozího – své majetkové poměry řádně netvrdil ani nedoložil. Městský soud jej proto nyní správně neosvobodil.

[11] Soud má dbát na to, aby účastník neutrpěl újmu jen kvůli neznalosti procesních pravidel, a má jej vést ke splnění procesních povinností. Dospěje-li soud k závěru, že účastník si s formulářem nevěděl rady, a proto jej vyplnil neúplně, zpravidla účastníka vyzve, aby doplnil či upřesnil svá tvrzení. Naopak nebude třeba vyzývat účastníka, který významu formuláře zjevně rozumí, jen se rozhodl vyplnit jej neúplně (např. rozsudek NSS ze dne 9. 5. 2022, čj. 10 As 105/2022-16, body 6 a 7). Stěžovatel podle NSS věděl, že formulář je třeba vyplnit pečlivěji, ostatně je zkušeným účastníkem soudních řízení (jen u NSS jich vedl či vede sto šedesát dva). Mnohá tato řízení mají navíc velmi podobný předmět; náklady takových „sporů z libosti“ proto nelze přenášet na stát. Ten má právo tyto spory regulovat mj. tím, že omezí bezplatné projednání některých neuvážených, opakovaných či svévolných návrhů (regulační funkce soudních poplatků). Městský soud tedy stěžovatele kvůli jeho nízkým příjmům osvobodit nemusel a nemusel jej ani vyzývat k doplnění tvrzení o majetkových poměrech.

[12] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, městský soud mu správně ani neustanovil advokáta. V řízení o žalobě přitom zastoupení advokátem není povinné.

[13] Soud proto kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou. O nákladech řízení o kasační stížnosti soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. října 2022

Ondřej Mrákota
předseda senátu